

Nils Andersson 1788 - 1834

Profeten från **Lassbyn** (sonsons sonsons son till Per Andersson)

Nils Andersson från Lassbyn var en av de första separatisterna i Norrbotten och Råneå socken. Separatist = en som vill separera / skilja sig från kyrkan, utvecklades senare till de olika frikyrkorörelserna.

Hans rörelse kom senare att kallas för "dansarsekten" för att de i sina stunder dansade och sjöng psalmer. Han var från början inspirerad av bl.a. Olof Palmgren och Johan Hansson, två andra separatister. Han började predika och tolka bibeln på egen hand, först för mindre sällskap, senare reste han till andra orter och socknar, bl.a. i N-Kalix och Luleå. Detta var ju förbjudet enligt konventikelplakatet och han blev naturligtvis ställd inför rätta. Han åtalades flera gånger, bl.a. för brott mot 6:e budordet.

Han begick nämligen enkelt hor två gånger. "Enkelt hor" = den ena parten är ogift; "dubbelt hor" = bägge parterna gifta, men ej med varandra. Det sistnämnda var belagt med dödsstraff fram till 1700-talets början. Det fanns även lönskaläge, dvs, ingen av parterna var gifta, men det "brottet" renderade oftast "bara" böter samt att de fick sitta på pliktellen eller skampellen i kyrkan någon söndag.

Nils Andersson dömdes vid flera ting till att undergå kyrkoplikt, till böter ock till fängelse på vatten och bröd, men han bättrade sig inte. Norrbottens 1:e provinsialläkare E. M. Waldenström (far till psalmdiktaren P. P. Waldenström) ansåg att han led av "religionsvansinne" och bifogade intyget, tillsammans med rättegångsprotokollen, till Kungl. SundhetsCollegiet.

Men dessa var av en annan åsikt: han hade "visat en sådan ordning i tankeföljd som icke hos en vansinnig kan inträffa" sam att hans ord och framträdande tydde mer på "spetsfundighet och illslughet" och att han därför borde vara ansvarig för sina gärningar.

Han dömdes återigen till 28 dagars fängelse på vatten och bröd. Då han ändå inte bättrade sig dömdes han till landsförvisning, men Kungl. SundhetsCollegium ansåg då att han nog led av "religionssvärmeri" och dömde honom 1829 till förvaring på Danvikens hospital. Där vistades han i ett år och överfördes sen till Vadstena hospital där han så småningom "förbättrades" och "slutade predika för de andra dårarna". Han blev till slut frigiven den 1 april 1834. Hans hustru Anna Lisa Pålsdotter reste ner, men han var då sjuk och skrev sitt testamente. Han dog i Vadstena den 10 april i pneumoni (lunginflammation), 46 år gammal.

Testamentet inlämnades till Vadstena rådhusrätt för bevakning, hospitalets syssloman var närvarande och det dröjde ett tag innan jag fick veta varför: hospitalet hade nämligen arvsrätt efter de hjon som dog. De hoppades väl få ärva trots att han varit friskriven i tio dagar!

Anna Lisa Pålsdotter överlevde sin man med 26 år. Hon dog 1860, 75 år gammal, i Lassbyn hos äldste sonen Anders Nilsson som ärvt gården. Ändå in i det sista var hon trogen Nils Andersson och hans lära, prästen har skrivit i husförhörslängd 1850-60 "otidig vid husförhör".

Nils Anderssons sekt överlevde några år efter det han förts till Danviken, men urartade helt innan den så småningom dog ut. Den leddes en tid av Johan Hansson

från Buddbyn och medlemmarna hade bl.a. danstillställningar i naket tillstånd, de ansåg "kroppen vara Guds tempel och den var helig och avklädd arvsynden". Separatismen som företeelse dog däremot inte, den antog många varianter med olika ledare. En av grupperingarna leddes tex av Lars Riström, han hade också en bror Johan som verkade i Västerbotten, dock mindre extrem. Om Riströms anhängare skriver tex prästerna i Råneå kyrkoböcker: "Riströming, ej begått H.H.Nattvard på X år". I Nederluleå fanns senare en rörelse som kallades "Bodellianer" efter ledaren Bodell.

Det finns skrivet en hel del om Nils A. förutom rättegångsprotokollen och div, teologers åsikter, även i "Råneå Socken 1654-1954" (1955) samt senast Ericsson & Harnesk "Präster, predikare och profeter" (1994).

Nils Anderssons huvudsakliga hemort var Vedafallet i **Lassbyn**